

Onderwijscanon van het Westerkwartier

2024-2025

Studiefase: Hoofdphase A

Inleverdatum: 20 juni

Amber Deurloo, Lennart Sibma, Tessa van der Veen en Daan van der Zee

amber.deurloo@student.nhlstenden.com, lennart.sibma1@student.nhlstenden.com, tessa.van.der.veen@student.nhlstenden.com en
daan.van.der.zee@student.nhlstenden.com

NHL Stenden Hogeschool

Voltijdopleiding, cohort: 2023

Leraar geschiedenis tweede graad

Onder begeleiding van Wibe Balt en Nienke de Jong

Onderwijskanon: Westerkwartier

Voorafgaand onderzoek:

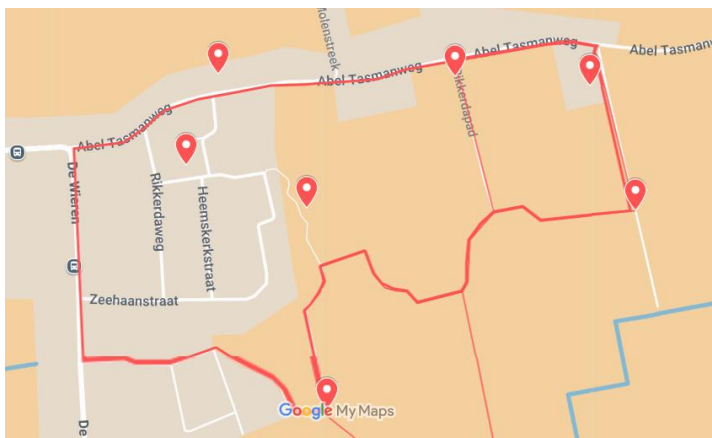
Onderwerp: ontdekkingsreizigers en kolonialisme

Hoofdvraag: Was Abel Tasman de grondlegger van kolonialisme in Oceanië?

Lessenreeks, drie lessen: voorbereidende les, uitstapje naar het Abel Tasman museum, evalueren.

Praktische opdracht: 2 opdrachten, 1 als voorbereiding op museum en 1 als verwerking.

Uitstap/excursie: wandeltocht met *highlights* uit het leven van Abel Tasman, daarna naar het museum, aansluitend is er een opdracht

Lesdoelen:

Kerdoel 3: Wereldbeeld; De leerling analyseert de wereld met geografische bronnen en vanuit persoonlijk perspectief. Het gaat hierbij om: beschrijven hoe mensen persoonlijke betekenis geven aan plaatsen; beschrijven van de invloed van globalisering en migratie op culturen en handel.

Kerdoel 7: Doorwerking van het verleden; De leerling beschrijft hoe ontwikkelingen uit het verleden doorwerken in het heden en hoe mensen verschillende betekenissen geven aan het verleden. Het gaat hierbij om benoemen hoe slavernijverleden, koloniale verhoudingen, Tweede Wereldoorlog, Holocaust en migratie doorwerken in het heden; redeneren over wat bewaard en wat herdacht moet worden vanuit verschillende perspectieven en invalshoeken.

Kerdoel 8: Economische keuzes; De leerling analyseert economische keuzes en mogelijke gevolgen hiervan. Het gaat hierbij om beschrijven hoe verschillende vormen van samenwerking invloed hebben op welzijn en welvaart.

Kerdoel 9: Invloed en macht; De leerling toont inzicht in de werking en de gevolgen van macht en invloed in de samenleving. Het gaat hierbij om beschrijven van de invloed van culturele waarden en rolpatronen op het gedrag van mensen.

Kerdoel 12: Sociale omgeving; De school draagt bij aan de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen en bevordert respectvolle omgang met anderen. Het gaat hierbij om stimuleren van veilige sociale omgang, samenwerking en conflicthantering. Te denken valt aan groepsvormen inzetten waarbij leerlingen oefenen met respectvol omgaan met elkaar.

Met opmerkingen [AV1]: Verwijzing maken: concept-kerndoelen mens- en maatschappij

Verhelderende tekst voor het geven van de lessen over dit onderwerp.

Lessenreeks: https://www.canva.com/design/DAGoPytj9A8/xlrVzzMOSx-ns6l1W5bk7w/view?utm_content=DAGoPytj9A8&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=uniquelinks&utm_id=h17932d94f9

Les 1 Kolonialisme vanuit het Westerkwartier.

Slide 1 Introductie

Welkomstpraatje over het onderwerp.

Slide 2 Planning: (onderwerpen van de les)

Wie was Abel Tasman?

Ontdekkingsreizen

Kolonialisme

James Cook

Slide 3 : Wie was Abel Tasman:

Abel Tasman (1603-1659) kwam ter wereld in het dorp Lutjegast in de provincie Groningen. In die tijd lag Lutjegast niet ver van zee. Het kwam regelmatig voor dat boeren in het rustige winterseizoen naar zee gingen. Tasman nam zijn carrière op zee serieus en studeerde navigatie. In 1633 kwam hij in dienst van de VOC. Hij woonde toen al niet meer in Groningen, maar was verhuisd naar Amsterdam. In 1636 emigreerde hij met zijn vrouw en dochter naar Batavia, waar hij als schipper een goede reputatie opbouwde.

Twee schepen

Voor de expeditie van 1642 – 1643 kreeg Tasman twee schepen mee, het jacht Heemskerck en de fluit Zeehaen. Het Zuidland dat ze ontdekten, beantwoordde niet aan de verwachtingen van de VOC. De kaartenmakers konden enkele nieuwe landen toevoegen, zoals Van Diemens Land (Tasmanië), Statenland (Nieuw-Zeeland) en verschillende eilanden, waaronder Tongatapu. Maar in plaats van met een nieuw continent, rijk aan goud- en zilver, werden de meeste witte plekken op de kaart na Tasman's reis ingevuld met het blauw van de zee.

Slide 4: Ontdekkingsreizen

Tasman in conflict met de Maori:

In december ligt Tasman met zijn twee schepen, de Heemskerk en de Zeehaen, voor anker in de "Golden Bay" aan de noordpunt van het zuidereiland van Nieuw-Zeeland. De communicatie met de Maori, de plaatselijk bevolking, komt niet op gang. De sfeer is dreigend. Op de ochtend van 19 december 1642 wordt het prauwtje van de Zeehaen tussen beide schepen overvallen door de Maori in waka's. Van de zeven bemanningsleden worden drie gedood en één wordt door de terugkerende Maori meegenomen. De Overige drie weten zwemmend te ontkomen. Tasman licht zijn ankers en vaart weg. Hij noemt de baai "moordenaersbay"

Slide 5: Kaart van de reis Tasman

Slide 6: Ontdekkingsreizen/kolonialisme

Educatief filmpje over kolonialisme.

<https://www.youtube.com/watch?v=FQuakPLOB08>

Slide 7: Oriëntatieopdracht

Opdrachten Tasman; 1. Wie was Abel Tasman? Wat dacht de VOC te winnen met de reizen van Tasman? Wat betekent het eigenlijk als we zeggen dat Tasman "ontdekkingen" deed, terwijl er al mensen woonden?

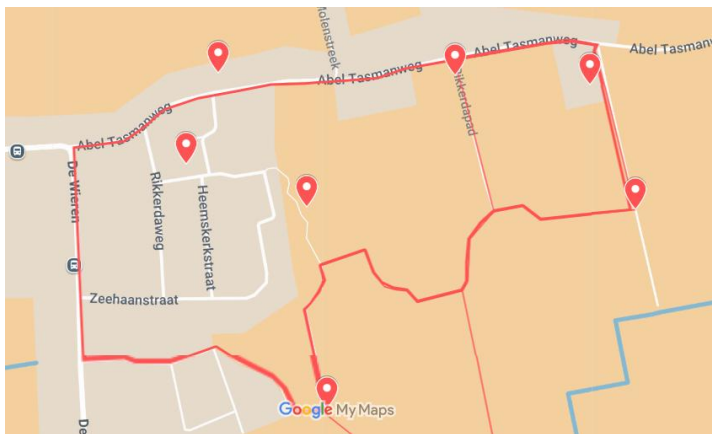
2. Wat zou jij ervan vinden als iemand zegt dat hij jouw land “ontdekt”, terwijl jij er al woont?

3. Kies een land dat ooit door Europeanen is gekoloniseerd (bijvoorbeeld Indonesië, Zuid-Afrika of Nieuw-Zeeland). Hoe zie je vandaag de dag nog sporen van dat kolonialisme? (havo/vwo)

Les 2: Excursie Abel Tasman Museum

Leerlingen delen zich op in 2 groepen, 1 groep gaat eerst de wandeling doen en groep 2 eerst rondleiding door het museum met de opdracht. Hierna wordt er gewisseld.

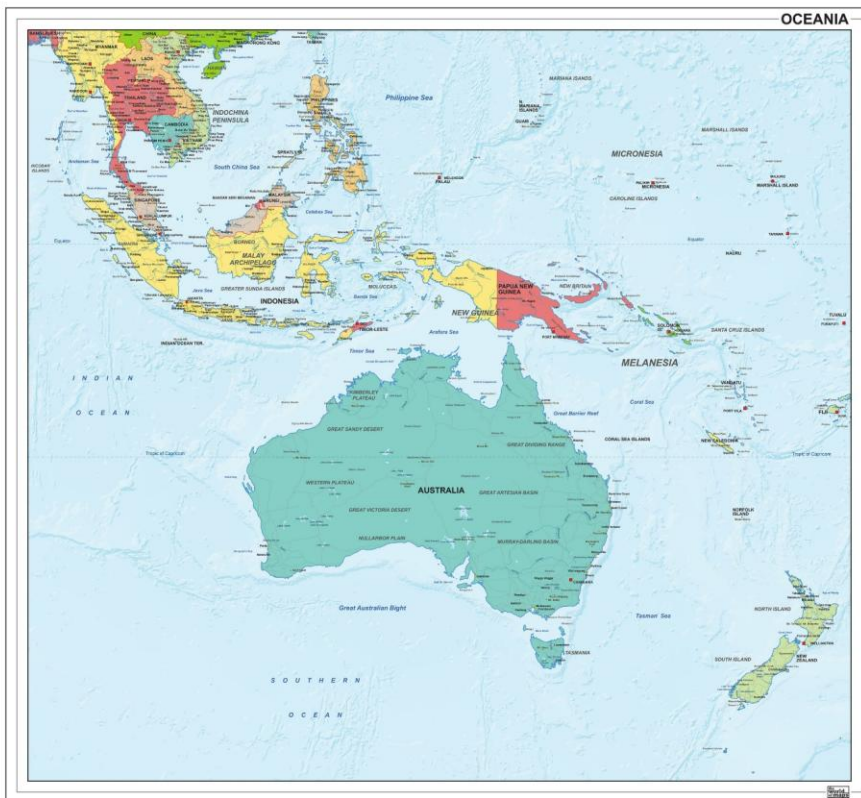
Wandelroute is al uitgewerkt door het museum:

Opdracht in het museum: Volg de reis van Abel Tasman

Abel Tasman was een Nederlandse ontdekkingsreiziger die werkte voor de VOC. In 1642 vertrok hij vanuit Batavia (nu Jakarta) om onbekende gebieden te ontdekken in de Grote Oceaan. Tijdens zijn reis ontdekte hij onder andere het eiland dat nu **Tasmanië** heet (vernoemd naar hem!) en ook het Zuidereiland van **Nieuw-Zeeland**.

Bekijk de kaart

Teken op de kaart:

1. Zet een sterretje bij **Batavia** (startpunt van de reis).
2. Teken met een blauwe lijn de route naar **Tasmanië**.
3. Zet een vlaggetje bij **Nieuw-Zeeland**.
4. Teken de terugreis met een groene lijn.

Vragen:

- Waarom denk je dat de VOC deze reis belangrijk vond?
- Hoe zou het geweest zijn om op zo'n schip te leven in 1642?
- Schrijf bij de kaart: "Wat ontdekte Abel Tasman volgens jou?"

Opdracht havo/vwo: Analyseer deze bron**Bron (samenvatting uit een VOC-rapport, 1643):**

"Wij bereikten een groot onbekend land, dat wij op kaart hebben gezet. De inheemse bewoners reageerden vijandig op onze benadering, waarop wij ons terugtrokken. Wij noemden het land *Staten Landt* (nu Nieuw-Zeeland)."

Vragen bij de bron:

1. Wat voor soort bron is dit? (Primair/secundair? Leg uit.)
2. Welk perspectief lees je hier? (Van de VOC of van de inheemse bevolking?)
3. Waarom denk je dat de bewoners vijandig reageerden?
4. Wat zegt deze bron over hoe Europeanen naar nieuwe gebieden keken?
5. Vind jij Abel Tasman een "ontdekker" of eerder een "indringer"? Leg je mening uit.

Les 3: Nabespreking Excursie + verwerkingsopdracht Museum.

Nabespreking van het Museum, de opdracht en de wandelroute.

Slide 1: introductie op de les

Welkomst praatje.

Slide 2: planning

Nabespreking

Maori

Opdracht

Slide 3: Vragen bij het nabespreken van de excursie.

- Wat gebeurde er met de inheemse bevolking na de reizen van Tasman en Cook? Hoe voelden zij zich? Deze confrontaties zijn vroege voorbeelden van hoe koloniale expedities vaak tot geweld en misverstanden leidden.
- Waren het ontdekkingsreizigers, kolonisten of veroveraars?
- Waren de reizen succesvol?
- Wat zijn de overeenkomsten tussen de reizen van Tasman en Cook en de verschillen?
- sommige mensen willen dat de standbeelden van ontdekkingsreizigers worden weggehaald. Wat vind jij daarvan?

Slide 4: video over geweld nootmuskaat VOC.

Slide 5: Maori.

De komst van de eerste bewoners

De Maori, afkomstig uit het oostelijk deel van -Polynesië, vestigen zich halverwege de dertiende eeuw in Nieuw-Zeeland. Nadat eeuwen later eerst Abel Tasman (1642) en later James Cook (1769) op de eilanden aankomen, reizen vanaf eind achttiende eeuw steeds meer Europeanen naar Nieuw-Zeeland, vooral Britten. Ze werken als walvis- en zeehondenjagers en kooplieden en verkopen gebruiksvoorwerpen aan de Maori. Favoriet zijn vuurwapens, waarmee de Maori hun stammetwisten uitvechten.

Korte tijd later volgen de zendelingen. Ze staan versteld van de chaos en losbandigheid die ze aantreffen in de Europese nederzettingen. Alcoholisme en prostitutie zijn er aan de orde van de dag, net als oplichtings-praktijken waarmee de grond van de Maori veel te goedkoop wordt gekocht.

Tussen de Britten en de Maori

De zendelingen vragen de Britse regering tussenbeide te komen om de orde te herstellen. Na een aanvankelijke weigering besluit de regering in Londen dat de eilanden het beste geannexeerd kunnen worden. En dat gebeurt.

Er wordt een verdrag opgesteld waarin de Maori koningin Victoria erkennen als hun vorstin. Als tegenprestatie blijft de grond in het bezit van de Maori, en wordt toegezegd dat deze alleen voor eerlijke prijzen van ze kan worden gekocht. Verder gelden voor de Maori alle rechten en plichten die ook van toepassing zijn op de andere onderdanen van de Britse Kroon.

Slide 5: Opdracht

Stel je voor dat jij deel uitmaakt van de Maori, hoe voel jij je bij de inval van de Britten en bij het verkennen van de kust door Abel Tasman. Zou je je bedreigd voelen door één van beide partijen of beide? Schrijf een brief vanuit het perspectief als Maori

Feedback en contactmomenten

27/5 contactmoment mail: Beste Amber, Lennert, Tessa en Daan

Dank voor jullie mooie werk tot nu toe.

In de bijlagen krijgen jullie het terug met enige detail-feedback van mij - soms in de kantlijn (inhoud), soms als rode tekst (taal).

FB in het algemeen.

* Jullie koppelen een en ander aan veel kerndoelen, formuleren veel lesdoelen en plannen veel activiteiten. Dat is in beginsel mooi, maar de vraag is of dat met dit onderwerp en met de doelgroep haalbaar en nodig is. Het mag heus minder, sterker nog: less is more.

* Ik vroeg me af waar de koppeling Tasman / Cook vandaan komt. Ik begrijp / vermoed dat dat met de speurtocht in Lutjegast te maken heeft? Hoe dan ook: ik weet niet of het wijs is om het te doen. Om die twee mannen uit verschillende landen en eeuwen met elkaar te kunnen vergelijken heb je veel kennis nodig, en die kennis verwijst niet (allemaal) naar de genoemde kern- en lesdoelen.

Met beperkte kennis over Tasman en de ontdekkingsreizen en de gevolgen daarvan op lange termijn (kolonialisme) heb je al voldoende om (oordeels)vaardigheden te oefenen. Wat hje daarbij nodig hebt is een goede open vraag en materiaal waarmee ze delen daarvan / perspectieven daarop kunnen onderzoeken...

Bijvoorbeeld: was Tasman een held of een schurk? Is hij verantwoordelijk voor het latere kolonialisme? Zouden we nu nog een standbeeld voor hem oprichten? Moeten we het museum in Lutjegast groter maken en zo ja: wat moeten we er dan in tentoonstellen?

* De PPT heeft een drukke achtergrond met soms veel tekst. Dat helpt veel leerlingen niet. Een rustige achtergrond, weinig tekst en functionele plaatjes helpt beter, is mijn ervaring.

* Prima om de lessenreeks voor vmbo te maken. Met welke vakbegrippen / denkstappen kun je 'm ook geschikt maken voor havo en vwo?

18/6 Contactmoment teams: Alderik, Amber, Daan en Tessa.

notulen vergadering 18/6 09:00

didactisch afvragen wat is handig om te weten over Cook/Tasman, wat is het doel van die twee mannen? Wat is het leerdoel daarvan?

Bronnen toevoegen (HAVO/VWO), primaire bronnen. Aardekaarten inzichtelijk maken.

We vereren Tasman? waarom wel of niet?

Opdracht: less kan ook more zijn, misschien gewoon echt Tasman. Landschap is erg veranderd, Lutjegast dichtbij zee. Welke continenten heeft hij gezien.

20/6 contactmoment eindmarkt:

Tijdstempel	Zou je deze werkvorm in de toekomst willen inzetten?
20-6-2025 10:40:00	Het tasman museum lijkt me heel tof maar zou misschien iets meer uitdaging willen zien
20-6-2025 10:55:35	Ja mooie les opbouw van persoonlijk verhaal naar wereldperspectief
20-6-2025 11:14:23	Ja, vooral als het tijdens een les is over het Kolonialisme.
20-6-2025 11:33:42	Ja
Tip	
Zoals eerder aangegeven	
Testen met diverse klassen	
Misschien wat meer interactieve herhalingsopdrachten in de PowerPoint. Opdrachten in de les zijn tof, maar onthouden leerlingen zoveel stof?	
Voor een culturele instelling is het fijn dat zij kunnen aangeven aan welke leerdoelen de opdracht voldoet, zodat scholen sneller gaan kiezen voor deze opdracht.	

Top	Deze werkvorm sluit aan bij de theorie
Heel bijzonder verhaal met een bijzonder museum.	Ja
Interessant onderwerp	Ja
Toffe les, met een zeer onbesproken onderwerp. Erg interessant hoe de inleving voor leerlingen zich uit als opdracht.	Ja
Mooi dat jullie leerlingen leren om zich in te leven in een ander	Ja

Bronnenlijst:

Wie was Abel Tasman? (z.d.). De Verhalen van Groningen. <https://www.deverhalenvangroningen.nl/alle-verhalen/wie-was-abel-tasman>

info@driebit.nl © 2014. (z.d.). *The expedition of Abel Tasman in search of Terra Australis*. Atlas Of Mutual Heritage. <https://www.atlasofmutualheritage.nl/page/10671/de-expeditie-van-abel-tasman-op-zoek-naar-het-zuidland#waypoint-10713>

Abel Tasman ontdekt Tasmanië en Nieuw-Zeeland. (2020, 9 oktober). IsGeschiedenis. <https://isgeschiedenis.nl/nieuws/abel-tasman-ontdekt-tasmanie-en-nieuw-zeeland>

Indisch Herinneringscentrum. (2024, 4 oktober). *Oneerlijke handel en de VOC* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=FQuakPLOB08>

De Maori en kolonisten in Nieuw-Zeeland: een moeizaam huwelijk. (2024, 6 februari). *National Geographic*. <https://www.nationalgeographic.nl/geschiedenis-archeologie/a44505361/maori-kolonisten-nieuw-zeeland>